

Statuty Zakonu Krzyżackiego. Rękopisy łacińskie i francuski

Projekt obejmuje badania nad łacińskimi oraz francuskimi rękopisami Statutów Zakonu Krzyżackiego. Redakcja łacińska oraz francuska są (według stanu badań) najbliższe jej pierwotnej redakcji. Redakcja ta, także łacińska powstała (tak się zakłada na podstawie wskazówek źródeł) między 1244 a 1264 rokiem.

Celem prowadzonych prac ma być ustalenie „historii” czyli kształtowania się w czasie tekstu tej podstawowej redakcji językowej Statutów, a w konsekwencji stworzenie warunków dla odtworzenia dziejów formowania się tej wspólnoty zakonnej w pierwszym okresie jej istnienia. Dzieje Zakonu Krzyżackiego w pierwszym okresie jego istnienia są przedmiotem dyskusji.

Statuty zakonu krzyżackiego są typowym tekstem normującym zasady życia wewnątrz wspólnoty zakonnej. W ukształtowanej formie składały się na nie prolog (teologiczny oraz w części redakcji historyczna relacja o powstaniu zakonu), reguła, prawa i zwyczaje. Zachowane rękopisy statutów zachowały się w kilku językach i pochodzą z różnych okresów czasu. Teksty przetłumaczone z pierwotnej łacińskiej wersji posiadają w różnych wersjach językowych redakcyjne różnice. Czasy powstania całości Statutów, poszczególnych ich części oraz poszczególnych językowych redakcji są przedmiotem dyskusji.

Aby spełnić podstawowe wymagania dla przyszłej nowoczesnej edycji Statutów należy najpierw zebrać, opisać i usystematyzować ich rękopisy we wszystkich ich redakcjach językowych, a następnie ustalić ową „historię” tekstu.

Badania nad rękopisami łacińskimi oraz jej najbliższym francuskim z tej racji, że to redakcja łacińska legła u podstaw wszystkich redakcji w „językach ludowych” powinny być pierwszym etapem prac zmierzających do stworzenia warunków dla przyszłej reedycji wszystkich ich językowych redakcji. Następnym etapem powinno być opisanie i ustalenie *stemma codicum* rękopisów niemieckich i holenderskich oraz ustalenie dziejów ich tekstów.

Wydawcą Statutów oraz autorem ciągle uważanych za aktualne ustaleń w sprawie czasu, miejsca i okoliczności sporządzenia francuskiej ich redakcji oraz naszego rękopisu jest Max Perlbach. Statuty ukazały się drukiem w 1890 roku w Halle (Salle). Jest to jedyna naukowa ich edycja, a stan badań jest mocno archaiczny. Dla ustalenia tekstów poszczególnych redakcji językowych wydawca posłużył się 23 niemieckojęzycznymi rękopisami, czterema łacińskimi, czterema holenderskimi, jednym dolnoniemieckim oraz jednym starofrancuskim. Max Perlbach podał ponadto informacje o całej grupie mu znanych ale niewykorzystanych do edycji rękopisów. Celem wydawcy było takie dobranie poszczególnych redakcji aby oddać edycją możliwie pierwotną wersję statutów. Stąd edycja zawiera zestawienie poszczególnych redakcji językowych w kolumnach obok siebie.

Do dyskusji nad dziejami statutów dobrze wprowadzają podstawowe ustalenia na temat czasu, miejsca i sposobu powstawania zakonu krzyżackiego. Określenie „powstawanie” jest tutaj jak najbardziej na miejscu, ponieważ jego początki to szpital dla niemieckich pielgrzymów pod żaglem okrętu, zorganizowany przez kupców z Lubeki i Bremy podczas oblężenia Akki.